Trump jako przypadek teorii państwa: analiza instytucjonalna w kontekście książki Retribution Donalda Trumpa i kampanii według Jonathana Karla

AUTOR

Fundacja Dobre Państwo

STRESZCZENIE / ABSTRACT

Artykuł analizuje prezydenturę Donalda Trumpa przez pryzmat teorii państwa i socjologii Maxa Webera, odchodząc od oceny osobistych cech lidera na rzecz badania mechanizmów instytucjonalnych. Autor stawia tezę o próbie konwersji przywództwa charyzmatycznego w trwałą sprawczość administracyjną. Kluczowym zagadnieniem jest proces rutynizacji charyzmy – przekształcenia osobistej energii politycznej w procedury, kadry i struktury organizacyjne. Tekst wskazuje na napięcie między personalistycznym stylem rządzenia a legalno-racjonalną biurokracją oraz analizuje ograniczenia wynikające z ram konstytucyjnych (XXII poprawka). Celem jest zrozumienie, czy trumpizm zdoła stworzyć reprodukowany repertuar polityczny, który przetrwa biografię swojego założyciela i trwale przekształci reżim instytucjonalny państwa.

The article analyzes Donald Trump's presidency through the prism of state theory and Max Weber's sociology, moving away from evaluating the leader's personal traits toward examining institutional mechanisms. The author posits a thesis regarding the attempt to convert charismatic leadership into lasting administrative agency. A key issue is the process of the routinization of charisma—the transformation of personal political energy into procedures, personnel, and organizational structures. The text highlights the tension between a personalistic style of governance and legal-rational bureaucracy, while analyzing limitations resulting from constitutional frameworks (the 22nd Amendment). The goal is to understand whether Trumpism can create a reproducible political repertoire that survives its founder's biography and permanently transforms the state's institutional regime.

Artykuł stanowi naukową próbę analizy drugiej prezydentury Donalda Trumpa, odrzucając publicystyczne skupienie na cechach osobowości lidera na rzecz studium mechanizmów sprawczości państwa. Główną tezą tekstu jest pytanie o możliwość konwersji charyzmatycznego zwycięstwa wyborczego w trwałą, instytucjonalną moc sprawczą, która przetrwałaby biografię konkretnego polityka. Autor analizuje napięcie między dążeniem do centralnej sterowalności (energii egzekutywy) a strukturalnymi i poznawczymi ograniczeniami nowoczesnej administracji, takimi jak ograniczona racjonalność decydentów czy zjawisko myślenia grupowego. Wykorzystując szeroki aparat teorii politycznych – od weberowskiej rutynizacji charyzmy po koncepcje hegemonii Gramsciego i policentryczności Ostromów – tekst bada, czy trumpizm jest jedynie chwilową mobilizacją emocjonalną, czy też głęboką rekonfiguracją elit i zmianą paradygmatu zarządzania państwem. Ostatecznie analiza wskazuje, że realna siła władzy nie wynika z formalnego prawa do wydawania rozkazów, lecz ze zdolności implementacyjnych i umiejętności przekształcenia doraźnej woli politycznej w trwałe procedury instytucjonalne.

SŁOWA KLUCZOWE

teoria państwa | analiza instytucjonalna | rutynizacja charyzmy | sprawczość polityczna | checks and balances | street-level bureaucracy | infrastructural power | bounded rationality | teoria agenta-pryncypała | weaponized interdependence | cyrkulacja elit | konwersja kapitału symbolicznego | luką implementacyjną | polycentric governance

Trump jako studium konwersji charyzmy w instytucjonalną sprawczość

Trump jako przypadek teorii państwa: sprawczość, legitymizacja, instytucje i granice politycznego zwycięstwa

Analizowane materiały przedstawiają drugą prezydenturę Donalda Trumpa jako możliwość rozpoczęcia „Nowej Ery". W tej wizji język retrybucji, zwiększona odpowiedzialność aparatu federalnego przed centrum politycznym oraz zmiana relacji z dotychczasowymi elitami mają

przekształcić nie tylko treść polityki, lecz sam sposób działania instytucji. W innym fragmencie formułowana jest jeszcze silniejsza hipoteza, przewidująca utrwalenie odwetu jako mechanizmu funkcjonowania państwa i odczytująca zwycięstwo wyborcze jako upoważnienie do głębokiej rekonstrukcji aparatu publicznego. Tak kategoryczne sformułowania należy w artykule naukowym traktować nie jako rozstrzygnięcia, lecz jako hipotezy wymagające operacjonalizacji.

Innego dowodu wymaga bowiem teza o zmianie retoryki politycznej, innego – o przekształceniu procedury administracyjnej, jeszcze innego – o zmianie praktyki urzędniczej, a najsilniejszego dowodu tego, że przeobrażeniu uległ sam reżim instytucjonalny. Dopiero rozdzielenie tych poziomów pozwala przejść od publicystycznego obrazu „nowej epoki" do naukowego pytania o mechanizmy, skalę i trwałość politycznej transformacji. Donald Trump jest pod tym względem przypadkiem szczególnie interesującym dla nauk społecznych, gdyż jego doświadczenie polityczne skupia w jednym polu większość klasycznych sporów dotyczących nowoczesnej władzy. Jego prezydentura pozwala jednocześnie badać charyzmatyczne przywództwo i biurokrację, populizm i pluralizm, formalne prawo i nieformalne normy, wolę wyborczą i profesjonalną ekspertyzę, państwo i rynek, centrum oraz peryferie, a także mobilizację emocjonalną i racjonalność instytucjonalną. Z tego powodu najmniej płodną metodą byłoby sprowadzenie całego zjawiska do osobistych cech jednego polityka, niezależnie od tego, czy miałyby one być przedstawiane apologetycznie, czy krytycznie.

Znacznie więcej dowiadujemy się, pytając o to, które właściwości społeczeństwa i instytucji umożliwiają określonemu typowi przywództwa osiągnięcie przewagi, które przekształcają jego decyzje w trwałe rezultaty oraz które ograniczają możliwość konwersji osobistego zwycięstwa w nieograniczoną kontrolę państwa. Trump staje się w takim ujęciu nie teorią samą w sobie, lecz empirycznym przypadkiem pozwalającym skonfrontować kilka tradycji wyjaśniania politycznej sprawczości. Pierwszą z nich pozostaje teoria Maxa Webera.

Jego rozróżnienie panowania tradycyjnego, charyzmatycznego oraz legalno-racjonalnego pozwala uchwycić napięcie pomiędzy osobistym przywództwem a bezosobową administracją, bez konieczności wartościowania osoby lidera. Charyzma w sensie weberowskim nie oznacza atrakcyjności towarzyskiej, lecz relację społeczną, w której zwolennicy przypisują liderowi zdolność przełamywania rutyny i reprezentowania wspólnoty w sposób wykraczający poza zwyczajną legitymizację urzędu. Biurokracja legalno-racjonalna opiera się natomiast na przeciwnej zasadzie: urzędnik wykonuje decyzję, ponieważ pochodzi ona od prawidłowo umocowanego organu, a nie z powodu osobistej więzi z człowiekiem wydającym polecenie. Polityczny fenomen Trumpa można analizować jako próbę przeniesienia energii przywództwa charyzmatycznego do organizacji

zbudowanej przede wszystkim na legalno-racjonalnej rutynie. Właśnie dlatego weberowskie pojęcie rutynizacji charyzmy ma dla tej analizy kluczowe znaczenie.

Przywództwo silnie personalne może zdobyć urząd, zmobilizować elektorat i przeorganizować partię, ale nie jest w stanie samą osobowością prowadzić systemu podatkowego, regulować lotnictwa, organizować produkcji uzbrojenia, nadzorować bezpieczeństwa żywności ani zarządzać milionami decyzji administracyjnych. Aby polityczna energia przetrwała moment wyborczy, musi zostać przetworzona w procedury, kadry, struktury organizacyjne, normy i trwałe sposoby rekrutacji. Ten proces stanowi podstawowy test przyszłości trumpizmu.

Instytucjonalna trwałość ponad biografią lidera

Jeśli ruch pozostanie nierozerwalnie związany z jedną osobą, będzie podlegał jej ograniczeniom biologicznym i wyborczym. Jeśli jednak stworzy reprodukowalny repertuar polityczny, zaplecze organizacyjne oraz kadrę polityków i urzędników zdolnych do działania bez założyciela, stanie się instytucjonalnie trwalszy niż indywidualna biografia. W tym miejscu Konstytucja ustanawia wyraźną cezurę: Donald Trump został wybrany na prezydenta w 2016 i ponownie w 2024 roku, a XXII poprawka stanowi, że nikt nie może sprawować tego urzędu więcej niż dwa razy.

W kategoriach teorii instytucjonalnej oznacza to wymuszone rozdzielenie trwałości ruchu od trwałości osoby. Państwo i urząd będą istnieć po zakończeniu obecnej kadencji niezależnie od tego, jaka część programu administracji zostanie zachowana. Jest to szczególnie interesujący moment weberowskiej rutynizacji, w którym personalistyczny komponent przywództwa zderza się z bezosobowym mechanizmem sukcesji. Historyczne znaczenie drugiej prezydentury będzie zatem zależało bardziej od tego, które jej elementy zaczną reprodukować się po zmianie osoby na urzędzie, niż od samej intensywności osobistego przywództwa Trumpa. Klasycznym dopełnieniem Webera pozostaje Alexander Hamilton.

W Federalist No. 70 bronił on „energii" egzekutywy, argumentując, że rząd formalnie dobrze zaprojektowany staje się w praktyce złym rządem, jeśli nie potrafi skutecznie wykonywać własnych decyzji. Hamilton wiązał energię z jednością egzekutywy, odpowiednią trwałością urzędu, zasobami oraz kompetencjami, a jej republikańskie bezpieczeństwo – z odpowiedzialnością przed społeczeństwem. Nie był to projekt nieograniczonej władzy wykonawczej, lecz próba rozwiązania problemu aktualnego również w XXI wieku: społeczeństwo może posiadać rozbudowany katalog praw i ambitny program publiczny, lecz jeśli państwo nie potrafi przekształcać decyzji w rezultaty, formalna władza traci znaczną część swojej wartości. James Madison dostarcza drugiej połowy tej konstrukcji.

Jego koncepcja checks and balances nie zakładała, że właściwą odpowiedzią na ryzyko nadużyć jest uczynienie państwa bezsilnym. Zakładała raczej, że ambicja polityczna jest trwałą cechą ludzką i powinna zostać wykorzystana do ograniczania innej ambicji poprzez odpowiednią architekturę instytucjonalną. Władza ustawodawcza, wykonawcza, sądownicza oraz federalizm otrzymują własne zasoby i legitymacje po to, aby żadna chwilowa koncentracja przewagi nie mogła bez kosztu zamienić się w monopol ustrojowy. Hamiltonowska energia i Madisonowskie hamulce nie są więc przeciwstawnymi doktrynami, lecz dwoma parametrami tego samego problemu projektowego: dobry system musi być dostatecznie sprawny, aby działać, i dostatecznie rozproszony, aby korygować błędy oraz ograniczać arbitralność.

Współczesna nauka o prezydenturze rozszerzyła tę intuicję. Richard Neustadt argumentował, że realna siła amerykańskiego prezydenta nie sprowadza się do formalnego prawa wydawania rozkazów, ponieważ znaczna część systemu politycznego nie jest jego hierarchicznym podwładnym. Prezydent potrzebuje Kongresu, aparatu wykonawczego, partii, biznesu, władz stanowych, opinii publicznej i partnerów zagranicznych; władza jest zatem w dużej mierze zdolnością negocjowania, perswazji oraz budowania oczekiwań co do przyszłych działań. Właśnie dlatego model prezydenta jako CEO jednej organizacji jest analitycznie zwodniczy: Stany Zjednoczone nie są przedsiębiorstwem należącym do szefa egzekutywy.

Napięcie między dyskrecjonalną siłą a stabilnością instytucjonalną

Są one systemem współdzielonych, nakładających się kompetencji, w którym nawet najsilniejszy aktor pozostaje zależny od decyzji innych. Thomas Schelling pozwala rozwinąć ten obraz poprzez teorię strategicznego zobowiązania i wiarygodności. W negocjacjach nie liczy się bowiem tylko wielkość zasobu, lecz przekonanie pozostałych uczestników, że jego właściciel jest gotów rzeczywiście go użyć. Polityk z reputacją wysokiej tolerancji na konflikt może wymusić ustępstwa jeszcze przed uruchomieniem formalnych narzędzi, gdyż kontrahent antycypuje konsekwencje odmowy. Cło, weto, zmiana kadrowa czy publiczna presja oddziałują zatem również wtedy, gdy pozostają jedynie możliwością, a nie zastosowanym instrumentem.

Taka reputacyjna siła ma jednak swoją cenę: jeśli zbyt wiele rezultatów zależy od dyskrecjonalnej decyzji centrum, wzrasta niepewność organizacji planujących inwestycje i działania w długim horyzoncie. Douglass North wskazywał, że podstawową funkcją instytucji jest redukowanie tej niepewności poprzez tworzenie stabilnych reguł interakcji. Gospodarka funkcjonuje skutecznie nie dlatego, że każda przyszła decyzja jest znana, lecz dlatego, że uczestnicy mają wiarygodne

oczekiwania co do sposobu jej podejmowania. Zwiększanie dyskrecjonalnej siły centrum może zatem poprawiać zdolność do szybkiej interwencji, ale jednocześnie podwyższać premię za polityczne ryzyko – zwłaszcza gdy przedsiębiorstwa zaczynają cenić osobisty dostęp bardziej niż ogólne reguły. W takim środowisku część kapitału organizacyjnego zostaje przesunięta z innowacji i produkcji w stronę zarządzania relacjami politycznymi.

Ronald Coase i Oliver Williamson opisują pokrewny problem za pomocą pojęcia kosztów transakcyjnych. Każdy model koordynacji generuje własne koszty: rynek wymaga poszukiwania kontrahentów, negocjacji, egzekwowania umów i walki z oportunizmem; hierarchia natomiast ponosi koszty przepływu informacji, monitorowania oraz błędów centrum. Polityczna centralizacja może ograniczać część kosztów koordynacyjnych, przyspieszając decyzje i ujednolicając je. Jednak im większa skala spraw przekazywanych do góry, tym wyższe ryzyko, że centralny decydent nie dysponuje informacjami pozwalającymi na podjęcie lepszych decyzji niż wyspecjalizowani aktorzy lokalni. Problem sprawności nie sprowadza się więc do prostego wyboru między centralizacją a decentralizacją, lecz do znalezienia poziomu, na którym koszt rozproszenia decyzji przestaje przewyższać koszt utraty lokalnej informacji.

Poznawcze i strukturalne granice sprawczości lidera

Herbert Simon wskazał na epistemiczne fundamenty tych ograniczeń w teorii ograniczonej racjonalności (bounded rationality). Ludzie nie są procesorami zdolnymi do zgromadzenia wszystkich danych, przeliczenia każdej alternatywy i przewidzenia wszelkich konsekwencji; podejmują decyzje w warunkach deficytu informacji, czasu oraz ograniczonych możliwości poznawczych. Organizacja powstaje właśnie po to, by rozdzielić problemy pomiędzy specjalistów i uprościć środowisko decyzyjne.

Prezydent nie może osobiście znać technicznych właściwości reaktora, modeli epidemiologicznych, szczegółów rachunkowości Pentagonu czy tysięcy delegacji ustawowych. Jego sprawczość zależy więc paradoksalnie od ludzi, którym musi powierzyć zarządzanie informacją, a których autonomia może jednocześnie stać się dla centrum problemem politycznym. W tym miejscu pojawia się teoria agenta-pryncypała (principal-agent theory). Polityczny pryncypał deleguje zadania agentowi, ponieważ ten dysponuje czasem, kompetencjami lub specjalistyczną wiedzą, której zwierzchnikowi brakuje. Delegacja ta wytwarza jednak asymetrię informacji: agent wie więcej o sposobie wykonania zadania i może kierować się własnymi preferencjami. Reforma silniej podporządkowująca administrację prezydentowi może zatem zmniejszać klasyczne agency loss, lecz jeśli zostanie poprowadzona zbyt daleko, pogorszy jakość danych docierających do góry. Urzędnik

obawiający się, że zakwestionowanie założeń zostanie uznane za nielojalność, zyska silniejszą motywację do selekcjonowania informacji zgodnie z oczekiwaniami centrum.

Irving Janis opisał skrajny rezultat tej dynamiki jako myślenie grupowe (groupthink). Nie chodzi tu o zwykły przypadek błędnej decyzji grupy, lecz o sytuację, w której wysoka spójność, silne przywództwo, presja czasu i wysoki koszt sprzeciwu niszczą sam proces testowania hipotez. Uczestnicy zaczynają autocenzurować swoje zastrzeżenia, brak oporu interpretuje się jako dowód jednomyślności, a grupa systematycznie ignoruje informacje podważające wspólne stanowisko. Sprawna administracja powinna zatem odróżniać profesjonalny dissent od insubordination: pierwszy dostarcza wiedzy niezbędnej do korekty decyzji, drugie oznacza odmowę realizacji legalnie podjętej uchwały po zakończeniu procesu jej badania. Nierozróżnianie tych stanów prowadzi albo do urzędniczego blokowania mandatu wyborczego, albo do poznawczego konformizmu centrum.

Albert Hirschman pozwala opisać ten problem za pomocą triady exit, voice and loyalty. Człowiek lub organizacja niezadowolona z kierunku rozwoju instytucji może ją opuścić, próbować zmienić jej działanie albo pozostać w niej z uwagi na więź i lojalność. Instytucja, która czyni voice zbyt kosztownym, zwiększa ryzyko milczenia lub odejścia osób posiadających wiedzę niezgodną z dominującą linią. Z kolei instytucja, która nie wymaga żadnej lojalności wobec legalnie ustanowionych celów, może utracić zdolność sprawczego działania. Dojrzała administracja nie potrzebuje zatem bezwarunkowej zgodności ani nieograniczonej autonomii, lecz profesjonalnej kultury, w której informacyjny sprzeciw pozostaje dopuszczalny, a wykonanie zgodnej z prawem decyzji staje się obowiązkiem po zamknięciu procesu deliberacyjnego.

Instytucjonalna sprawczość zależy od zdolności implementacyjnych

Michael Lipsky przenosi tę analizę na najniższy szczebel hierarchii administracyjnej, wprowadzając koncepcję street-level bureaucracy. Ogólna decyzja państwa staje się rzeczywistą polityką dopiero w momencie, gdy nauczyciel, policjant, pracownik socjalny, urzędnik imigracyjny czy funkcjonariusz regulacyjny zastosuje ją do konkretnego przypadku. Prawo nie jest w stanie z góry opisać każdej sytuacji, dlatego wykonawcy dysponują pewnym zakresem swobody, a ich codzienne mikrodecyzje współtworzą realne państwo. Pressman i Wildavsky określili pokrewny problem jako lukę implementacyjną: od przyjęcia programu do osiągnięcia rezultatu prowadzi długi łańcuch finansowania, instrukcji, decyzji organizacyjnych, przetargów, lokalnej współpracy oraz zachowań adresatów. Wynika z tego jedna z najważniejszych lekcji dla prezydenckiej polityki sprawczości: podpisanie aktu jest dopiero początkiem, a nie zwieńczeniem procesu rządzenia.

Michael Mann pozwala ująć tę zależność poprzez rozróżnienie despotic power i infrastructural power. Pierwsze pojęcie opisuje zakres decyzji, które elita państwa może podejmować bez negocjacji z innymi grupami; drugie odnosi się do praktycznej zdolności państwa do przenikania społeczeństwa i egzekwowania polityki za pomocą podatków, administracji, infrastruktury, wiedzy, komunikacji i logistyki. Państwo może zatem posiadać rozległy zakres formalnego rozkazywania, a jednocześnie pozostawać praktycznie słabe, jeśli nie potrafi swoich decyzji wdrożyć. Właśnie dlatego rozważania o służbie cywilnej, stoczniach, półprzewodnikach, energii i minerałach należą do tej samej teorii państwa: każdy z tych elementów stanowi część infrastrukturalnej zdolności realizacji decyzji.

Francis Fukuyama proponuje kompatybilne rozróżnienie pomiędzy scope a strength państwa. Scope oznacza liczbę dziedzin, w których państwo podejmuje działania, podczas gdy strength odnosi się do jakości i skuteczności ich wykonania. Państwo o dużym zasięgu może próbować realizować ogromną liczbę funkcji, robiąc to jednak słabo; z kolei podmiot prowadzący węższy katalog polityk może wykazywać bardzo wysoką sprawność administracyjną w każdej z nich. Trumpowska krytyka części państwa administracyjnego można interpretować jako projekt ograniczenia zakresu na rzecz zwiększenia sterowalności, lecz rezultat nie wynika automatycznie z intencji reformy. Redukcja zbędnych procedur może zwiększyć capacity, natomiast utrata trudno zastępowalnych ekspertów może ją obniżyć. Kierunek tego efektu pozostaje pytaniem empirycznym.

James C. Scott i Friedrich Hayek, choć wychodzą z różnych tradycji, przypominają o poznawczych granicach centralizacji. Scott analizował przypadki państw próbujących uczynić społeczeństwo „czytelnym" poprzez uproszczone klasyfikacje, mapy i kategorie administracyjne. Takie uproszczenia są niezbędne do rządzenia ogromnymi populacjami, lecz mogą eliminować wiedzę lokalną i ignorować nieformalne praktyki, które pozwalają systemowi funkcjonować. Hayek argumentował podobnie: znaczna część wiedzy gospodarczej ma charakter rozproszony, lokalny i praktyczny, przez co centrum nie jest zdolne do jej pełnego zgromadzenia. Nie oznacza to niemożności prowadzenia aktywnej polityki państwowej, lecz wskazuje na konieczność projektowania instytucji potrafiących wykorzystać wiedzę znajdującą się poza politycznym centrum. Elinor i Vincent Ostromowie proponują w tym miejscu koncepcję polycentric governance, pozwalającą wyjść poza dychotomię centralne państwo–rynek. System policentryczny składa się z wielu formalnie autonomicznych centrów podejmowania decyzji, które mogą eksperymentować, współpracować, konkurować i wzajemnie korygować własne błędy. Amerykański federalizm posiada wiele takich cech: władza federalna współistnieje tu ze stanami, lokalnymi samorządami, okręgami specjalnymi i rozbudowanym społeczeństwem obywatelskim.

Systemowa odporność państwa i mechanizmy rekonfiguracji elit

Policentryczność zwiększa koszty uzgodnienia polityki, lecz jednocześnie ogranicza ryzyko, że pojedynczy błąd decyzyjny zostanie automatycznie narzucony całemu systemowi. Pełna centralna sterowalność bywa zatem pozornie efektywna, podczas gdy system rozproszony okazuje się w rzeczywistości odporniejszy na kryzysy.

Robert Dahl przenosi policentryczność z poziomu administracyjnego na grunt demokracji. Jego koncepcja poliarchii zakłada, że współczesna demokracja to coś więcej niż tylko głosowanie większościowe; wymaga ona konkurencji politycznej, alternatywnych źródeł informacji, swobody tworzenia organizacji oraz realnego prawa opozycji do ubiegania się o władzę. Zwycięzca wyborów obejmuje urząd, lecz nie powinien zyskać monopolu nad wszystkimi zasobami społecznymi. Ta intuicja jest kluczowa dla interpretacji wyników z 2024 roku. Oficjalny rezultat Kolegium Elektorów — 312 głosów dla Trumpa i 226 dla Kamali Harris — jednoznacznie wyłonił konstytucyjnego zwycięzcę, ale nie sprowadził przeciwników wyborczych do roli grupy pozbawionej odrębnych praw czy szans na przyszłe zwycięstwo.

Teoria elit Pareta, Moski i Michelsa pozwala z kolei skorygować zbyt uproszczone przeciwstawienie „ludu” i „elit”. Pareto analizował cyrkulację elit, Mosca przewagę organizacyjną mniejszości, a Michels "żelazne prawo oligarchii", zgodnie z którym duże organizacje wytwarzają wyspecjalizowane kierownictwo nawet wtedy, gdy ich ideologia jest radykalnie demokratyczna. W tym ujęciu antyestablishmentowa mobilizacja nie usuwa elit, lecz zmienia ich skład i relatywną pozycję. Przedsiębiorca technologiczny, właściciel platformy czy lider alternatywnego medium może być przeciwnikiem obecnego establishmentu, a jednocześnie sam należeć do elity dzięki koncentracji zasobów ekonomicznych, technologicznych i komunikacyjnych. Trumpizm jawi się zatem bardziej jako proces rekonfiguracji elit niż ich zanikanie.

Pierre Bourdieu pozwala opisać tę rekonfigurację poprzez konwersję odmiennych form kapitału. Kapitał ekonomiczny oznacza kontrolę nad majątkiem, kulturowy — nad uznanymi kompetencjami i sposobami kodowania świata, społeczny — nad sieciami relacji, a symboliczny — nad społecznym uznaniem i prestiżem. Polityk może konwertować rozpoznawalność na władzę wyborczą, przedsiębiorca pieniądze na dostęp polityczny, właściciel platformy infrastrukturę technologiczną na wpływ komunikacyjny, a uniwersytet kapitał naukowy na zdolność definiowania kategorii eksperckich. Konflikt polityczny jest więc także walką o kurs wymiany pomiędzy różnymi kapitałami. Zmiana centrum władzy po wyborach modyfikuje warunki tej konwersji i skłania posiadaczy zasobów do reorganizacji własnych sieci.

Hegemonia i zmiana paradygmatu jako trwałe źródła władzy

Antonio Gramsci uzupełnia tę analizę pojęciem hegemonii, rozumianej nie jako prosta dominacja siłowa, lecz jako zdolność uczynienia określonych założeń sposobem definiowania zdrowego rozsądku. Ruch polityczny odnosi najtrwalszy sukces wtedy, gdy nawet przeciwnicy zaczynają formułować własne programy w odpowiedzi na problemy zdefiniowane przez zwycięski obóz. Z tej perspektywy trwałość trumpizmu nie będzie zależała wyłącznie od przyszłości organizacji MAGA. Znacznie ważniejsze okaże się to, czy kwestie takie jak strategiczne uzależnienie od Chin, bezpieczeństwo granic, skuteczność administracji, polityka przemysłowa czy koszty zobowiązań sojuszniczych pozostaną centralnymi punktami odniesienia także dla kolejnych administracji o odmiennej orientacji politycznej.

Stephen Skowronek nazywa pokrewny proces zmianą political time. Prezydenci nie obejmują neutralnej, instytucjonalnej przestrzeni, lecz wchodzą w odziedziczony porządek idei, koalicji i założeń politycznych. Jedni stają się jego zarządcami, inni próbują go korygować, a najbardziej transformacyjni potrafią zrekonstruować punkt odniesienia, wobec którego muszą definiować się ich następcy.

Nie można jeszcze przesądzić, czy druga prezydentura Trumpa okaże się rekonstrukcyjna w tak silnym sensie, gdyż trwałość jest zmienną mierzoną w czasie. Odpowiedź stanie się wyraźniejsza dopiero wtedy, gdy okaże się, czy przyszli prezydenci powrócą do wcześniejszego porządku, czy też będą realizowali odmienne programy przy użyciu kategorii i instytucji ukształtowanych w obecnym okresie. Peter Hall pozwala zbadać ten proces dokładniej poprzez teorię policy paradigms. Zmiana pierwszego rzędu modyfikuje parametry istniejącego instrumentu, druga zastępuje go innym, a trzecia przeformułowuje samo rozumienie celu polityki. Podniesienie taryfy jest zatem innym rodzajem zmiany niż zastąpienie subsydium cłem; jeszcze głębszą zmianą jest uznanie, że bezpieczeństwo łańcucha dostaw powinno być parametrem oceny polityki gospodarczej równie ważnym jak krótkookresowa efektywność. Tylko ten trzeci poziom uzasadniałby mówienie o zmianie paradygmatu. Dlatego znaczenie polityki przemysłowej Trumpa należy oceniać nie przez wysokość konkretnej taryfy, lecz przez to, czy zmienia ona długofalowy sposób myślenia państwa amerykańskiego o relacji handlu, produkcji i bezpieczeństwa. Baumgartner i Jones opisują analogiczne przemiany za pomocą modelu punctuated equilibrium.

System polityczny może przez lata funkcjonować w ramach stabilnej hierarchii problemów, po czym wydarzenie, nowa narracja lub zmiana koalicyjna gwałtownie przesuwa uwagę na kwestie wcześniej drugorzędne. Uwaga polityczna jest zasobem ograniczonym, zatem samo uczynienie

problemu centralnym staje się znaczącym źródłem władzy. Trump od 2015 roku wielokrotnie działał właśnie na tym poziomie, zmuszając całą debatę do intensywniejszego zajęcia się migracją, globalizacją, Chinami, służbą cywilną i relacją amerykańskich sojuszników z bezpieczeństwem USA.

Nawet przeciwnik odrzucający jego rozwiązania może zostać zmuszony do odpowiadania na pytania sformułowane przez jego obóz. Steven Lukes rozbudował klasyczną koncepcję władzy właśnie dlatego, że bezpośrednie wydawanie rozkazów opisuje tylko jej najbardziej widoczny wymiar. Pierwszy wymiar dotyczy zwycięstwa w jawnym konflikcie, drugi kontroli nad agendą, a trzeci oddziaływania na sposoby definiowania interesów i wyobrażania sobie dostępnych alternatyw. Polityk dysponujący tym trzecim rodzajem wpływu nie musi każdorazowo wymuszać posłuchu; inni aktorzy zaczynają sami dostosowywać decyzje do zmienionego środowiska. Jest to szczególnie przydatna rama do analizy zachowania elit biznesowych po wyborach, ponieważ pozwala odróżnić formalny przymus od antycypacyjnej adaptacji.

Michel Foucault ujmował podobny problem poprzez pojęcie governmentality. Nowoczesna władza oddziałuje nie tylko przez zakaz i karę, lecz przez klasyfikowanie, wytwarzanie wiedzy, projektowanie bodźców oraz tworzenie norm skłaniających podmioty do samoregulacji. Firma przewidująca przyszłą politykę regulacyjną może zmienić zachowanie przed otrzymaniem formalnego nakazu, kancelaria ograniczyć określony rodzaj ryzyka, a uniwersytet dokonać adaptacji organizacyjnej w oczekiwaniu na zmianę finansowania.

Systemowe mechanizmy konwersji wpływu i adaptacji instytucjonalnej

Nie każda taka reakcja stanowi dowód politycznego podporządkowania. Z naukowego punktu widzenia kluczowe jest ustalenie, czy aktor reaguje na ogólną i przewidywalną zmianę prawa, czy raczej na spodziewane indywidualne konsekwencje politycznej nieprzychylności. Mancur Olson wyjaśnia z kolei, dlaczego wpływ społeczny nie jest proporcjonalny do liczebności grupy. Duże zbiorowości mogą posiadać ogromny łączny interes, jednak poszczególni członkowie mają niewielką motywację do ponoszenia kosztów organizacji; tymczasem mała grupa, zainteresowana wielką korzyścią, może intensywnie inwestować w lobbing i informację.

George Stigler rozwija tę intuicję w teorii regulatory capture, a Gordon Tullock i Anne Krueger w analizie rent-seeking. Państwo, decydując o regulacjach, taryfach, zezwoleniach i kontraktach, nieuchronnie tworzy bodźce do inwestowania w polityczny dostęp. Nie oznacza to, że każdy kontakt biznesu z administracją jest korupcją; wskazuje natomiast na potrzebę badania, czy system

nagradza produktywność gospodarczą, czy coraz częściej zdolność do uzyskiwania selektywnych korzyści politycznych. Charles Lindblom ukazuje drugą stronę tej zależności: państwo również potrzebuje prywatnego biznesu, gdyż zatrudnienie, inwestycje, technologie i część infrastruktury znajdują się poza administracją publiczną. Relacja prezydenta z przedsiębiorcami jest zatem strukturą wzajemnej zależności, a nie jednokierunkowym podporządkowaniem. Teoria embeddedness Granovettera przypomina dodatkowo, że transakcje są osadzone w sieciach społecznych, prestiżu i wcześniejszych relacjach. Mar-a-Lago, Biały Dom, konferencje branżowe czy spotkania CEO mają znaczenie nie tylko jako miejsca podejmowania decyzji, lecz jako węzły sieci pozwalające konwertować społeczny dostęp na informację i wpływ.

Modele progowe Granovettera oraz koncepcja mimetic isomorphism DiMaggio i Powella wyjaśniają z kolei, jak adaptacja może rozprzestrzeniać się bez centralnego rozkazu. W warunkach niepewności organizacje obserwują inne podmioty i naśladują strategie tych uznawanych za skuteczne. Jeżeli kilku kluczowych przedsiębiorców zwiększa kontakt z nową administracją, kolejni mogą postąpić podobnie nie z przymusu, lecz dlatego, że zmieniła się ich ocena tego, co stanowi racjonalny standard zachowania. W ten sposób zwycięstwo wyborcze może wywołać kaskadę dostosowań znacznie większą niż bezpośrednia liczba decyzji podjętych przez zwycięzcę. March i Olsen pozwalają ująć te procesy poprzez rozróżnienie logic of consequences i logic of appropriateness. Pierwsza zakłada kalkulację kosztów i korzyści, druga zaś działanie zgodne z wyobrażeniem o tym, co osoba zajmująca określoną rolę powinna w danej sytuacji zrobić. Instytucja zostaje głęboko przekształcona nie wtedy, gdy ludzie jedynie dostosowują się do sankcji, lecz gdy zmienia się ich pojęcie normalnego zachowania. W służbie cywilnej oznaczałoby to przejście od sporu o pojedyncze zabezpieczenie zatrudnienia do zmiany definicji profesjonalnego urzędnika: czy jest on przede wszystkim niezależnym strażnikiem standardów, czy responsywnym wykonawcą preferencji politycznego zwierzchnika.

Legitymacja proceduralna i granice mandatu społecznego

W praktyce sprawne państwo potrzebuje obu tych elementów i musi precyzyjnie wyznaczyć granicę między nimi. Tom Tyler uzupełnia tę perspektywę badaniami nad procedural justice, wskazując, że ludzie częściej akceptują decyzje – nawet te niekorzystne – jeśli uznają procedurę za bezstronną, przewidywalną i dającą możliwość przedstawienia własnego stanowiska. Z tego względu prawomocność wymiaru sprawiedliwości nie zależy wyłącznie od siły aparatu egzekucyjnego. Instytucja zdolna do wydawania decyzji, lecz postrzegana jako proceduralnie nieuczciwa, musi w

większym stopniu polegać na przymusie zewnętrznym, co drastycznie podnosi społeczne koszty wykonywania prawa. Podobne rozróżnienie wprowadził David Easton, dzieląc poparcie na specific support i diffuse support.

Obywatel może być głęboko niezadowolony z konkretnego prezydenta, sądu czy ustawy, a jednocześnie akceptować prawomocność samej instytucji. Demokracja potrafi funkcjonować przy niskim poparciu dla bieżących decyzji, o ile zachowane pozostaje głębsze przekonanie, że system posiada legitymację do ich podejmowania. Sytuacja staje się krytyczna, gdy każda porażka polityczna jest interpretowana jako dowód nielegalności samej procedury. Seymour Martin Lipset łączył w ten sposób stabilność demokracji z jej legitymizacją i skutecznością; system potrzebuje bowiem zarówno wiary w prawomocność reguł, jak i realnej zdolności do rozwiązywania problemów społecznych. W tym miejscu populizm staje się kategorią kluczową. Cas Mudde opisuje go jako „cienką" ideologię przeciwstawiającą moralnie pojmowany „lud" skorumpowanej „elicie" i postulującą podporządkowanie polityki woli ludu. Ta „cienkość" sprawia, że populizm nie oferuje kompletnych odpowiedzi w kwestiach gospodarki, bezpieczeństwa czy religii, co pozwala mu łączyć się z bardzo różnymi programami.

Ernesto Laclau wyjaśnia natomiast, jak heterogeniczne problemy mogą zostać powiązane w łańcuch ekwiwalencji: robotnik przemysłowy, krytyk regulacji, zwolennik MAHA i przeciwnik nielegalnej migracji mogą zacząć interpretować odmienne doświadczenia jako skutki działania wspólnego „systemu". Polityczny „lud" nie jest w tym ujęciu jednolitą klasą socjologiczną, lecz rezultatem konstruowania wspólnej reprezentacji różnych roszczeń. Konstrukcja ta napotyka jednak problem pluralizmu interesów. Isaiah Berlin przypominał, że wartości społeczne bywają ze sobą sprzeczne i nie zawsze można je maksymalizować jednocześnie. Bezpieczeństwo może ograniczać wolność, ochrona krajowego producenta podnosić ceny dla konsumenta, autonomia lokalna utrudniać jednolite standardy, a sprawniejsza administracja redukować proceduralne zabezpieczenia.

Polityka nie jest zatem techniką odkrywania jednego rozwiązania optymalnego dla wszystkich, lecz procesem wypracowywania kompromisów między dobrami, których nie da się w pełni pogodzić. Kenneth Arrow nadaje temu problemowi formalną podstawę w teorii wyboru społecznego. Jego twierdzenie o niemożliwości nie dowodzi, że demokracja jest niewykonalna, lecz podważa naiwną koncepcję jednej, naturalnej „woli społeczeństwa", którą wystarczyłoby technicznie odczytać. Procedura agregacji jest immanentną częścią powstawania wyniku.

Zwycięstwo Trumpa 312-226 w Kolegium Elektorów jest faktem konstytucyjnym przesądzającym o obsadzie urzędu, jednak sama liczba elektorów nie przekłada się na informację o odsetku ludzi popierających każdy poszczególny element późniejszej polityki. Mandat osobowy do objęcia

prezydentury jest znacznie łatwiejszy do ustalenia niż jednolity mandat społeczny dla każdej decyzji przyszłej administracji.

Anthony Downs i teoria medianowego wyborcy wskazują sposób konwersji preferencji w konkurencję partyjną, lecz współczesna polityka obnaża ograniczenia tego jednowymiarowego modelu. Wyborca może jednocześnie mieć konserwatywne preferencje migracyjne, protekcjonistyczne poglądy gospodarcze, liberalne stanowisko obyczajowe i sceptycyzm wobec interwencji zagranicznych. Konkurencja polityczna nie polega więc wyłącznie na przesuwaniu kandydatów ku centrum, lecz może opierać się na zmianie względnej wagi poszczególnych zagadnień (salience). Teoria issue ownership pokazuje, że partia zyskuje, gdy wyborcy uznają za najważniejsze problemy te, w których posiada ona reputacyjną przewagę. Z kolei Morris Fiorina poprzez teorię retrospective voting pozwala zrozumieć, dlaczego wyborcy nie muszą posiadać pełnej wiedzy programowej, by racjonalnie uczestniczyć w systemie odpowiedzialności. Obywatel może traktować wybory jako okresowy audyt, nagradzając lub karząc rządzących za postrzegany stan kraju. Mechanizm ten nie gwarantuje precyzyjnej identyfikacji przyczyn gospodarczych czy geopolitycznych, ale upraszcza poznawczą złożoność demokratycznego wyboru. Dla zrozumienia wyborów 2024 kluczowe jest to, że ocena sytuacji gospodarczej mogła pozostać negatywna mimo poprawiających się wskaźników makroekonomicznych – gospodarstwa domowe odczuwały bowiem skumulowany poziom cen, a nie tylko bieżące tempo inflacji.

Psychologiczne i systemowe mechanizmy poczucia utraty jako paliwo polityczne

Kahneman i Tversky dostarczają w tym miejscu narzędzi ekonomii behawioralnej. Teoria perspektywy (prospect theory) wskazuje, że ludzie oceniają rezultaty względem określonego punktu odniesienia, a straty odczuwają zazwyczaj silniej niż równoważne im zyski. Ustabilizowanie ceny na poziomie wyraźnie wyższym niż zapamiętany nie jest zatem psychologicznie tożsame z odzyskaniem wcześniejszego poziomu cenowego.

Ta sama zasada dotyczy statusu społecznego, bezpieczeństwa zatrudnienia i pozycji grupowej. Z tego powodu przekaz polityczny bywa szczególnie skuteczny, gdy przedstawia obecną sytuację jako utratę czegoś, co wcześniej posiadano, i obiecuje przywrócenie dawnego punktu odniesienia. Ted Robert Gurr opisywał podobny mechanizm jako relative deprivation. Polityczna frustracja nie wynika z prostej funkcji absolutnej biedy, lecz z różnicy między oczekiwaniami a postrzeganymi możliwościami ich realizacji. Społeczeństwo może stawać się przeciętnie bogatsze, a jednocześnie produkować grupy odczuwające względną degradację pozycji ekonomicznej lub symbolicznej. Axel

Honneth uzupełnia ten obraz teorią uznania: ludzie potrzebują nie tylko zasobów materialnych, ale także społecznego przekonania, że ich praca, sposób życia i pozycja mają wartość. Nancy Fraser wskazuje natomiast, że redystrybucja i uznanie są różnymi wymiarami konfliktu, które mogą się wzajemnie wzmacniać. Obietnica odbudowy przemysłu staje się dzięki temu jednocześnie obietnicą dochodu i przywrócenia prestiżu społecznościom przekonanym o utracie centralnego miejsca w narodowej gospodarce.

Ronald Inglehart i Pippa Norris opisują część tych procesów poprzez cultural backlash. Modernizacja i liberalizacja norm mogą zwiększać autonomię wielu grup, lecz jednocześnie wytwarzać poczucie kulturowej straty w innych środowiskach. Teoria ta nie powinna zastępować ekonomicznych wyjaśnień populizmu; przeciwnie, jej wartość polega na ukazaniu wzajemnego oddziaływania ekonomii, statusu i kultury. Człowiek może doświadczać dezindustrializacji materialnie, a jednocześnie interpretować ją jako dowód utraty społecznego uznania dla własnego zawodu, regionu czy stylu życia.

Karl Polanyi proponuje jeszcze szerszą perspektywę w postaci double movement. Ekspansja mechanizmów rynkowych wywołuje społeczną reakcję domagającą się ochrony przed częścią ich kosztów. Trumpowski protekcjonizm można interpretować jako jedną z prawicowych odpowiedzi na społeczne konsekwencje globalizacji: rynek globalny przestaje być traktowany wyłącznie jako mechanizm maksymalizujący efektywność, a państwo zostaje ponownie wezwane do ochrony zdolności produkcyjnych i lokalnych społeczności. Klasyczna teoria ricardiańskiej przewagi komparatywnej pozostaje ważnym kontrargumentem, ukazując korzyści specjalizacji i handlu; współczesny problem polega jednak na włączeniu do rachunku kosztów dystrybucyjnych oraz strategicznej zależności. Albert Hirschman zauważył już wcześniej, że wymiana gospodarcza może być źródłem władzy, jeżeli zerwanie relacji kosztuje jedną stronę znacznie więcej niż drugą. Keohane i Nye rozwinęli tę intuicję w teorii complex interdependence, a Farrell i Newman poprzez pojęcie weaponized interdependence.

Globalizacja nie usuwa geopolityki; tworzy nowe punkty nacisku w sieciach finansowych, technologicznych, logistycznych i surowcowych. Z tej perspektywy polityka półprzewodników, minerałów krytycznych i odporności łańcuchów dostaw nie jest jedynie debatą o protekcjonizmie, lecz również o możliwości przetrwania selektywnego zerwania współzależności.

Demokracja jako system korekcji błędów

Charles Tilly ukazuje historyczny wymiar tego problemu poprzez relację między wojną a budową państwa. Przez stulecia konkurencja militarna wymuszała tworzenie systemów podatkowych,

administracyjnych i logistycznych zdolnych do mobilizacji zasobów. Współczesna rywalizacja wielkich mocarstw może wywoływać analogiczne skutki, wymuszając utrzymanie fabryk chipów, przemysłu obronnego, stoczni, systemów energetycznych czy cyberbezpieczeństwa. Państwo przygotowujące się do kryzysu buduje zdolności, które później mogą służyć celom niezwiązanym bezpośrednio z konfliktem. To jeden z mechanizmów, dzięki którym strategiczna rywalizacja rozbudowuje state capacity. Samuel Huntington zauważał jednak, że zdolność mobilizowania społeczeństwa nie jest tożsama z political institutionalization. Instytucja staje się trwała dopiero wtedy, gdy zyskuje autonomię, zdolność adaptacji, złożoność i spójność wykraczającą poza doraźny ruch polityczny. Masowa mobilizacja bez organizacyjnego zakotwiczenia może przynieść intensywny moment polityczny, lecz nie musi pozostawić po sobie trwałego państwa.

Z tej perspektywy drugi wybór Trumpa jest interesujący zwłaszcza dlatego, że jego obóz dysponował znacznie większą pamięcią organizacyjną dotyczącą funkcjonowania administracji niż w 2017 roku. Doświadczenie pierwszej kadencji można traktować jako organizacyjny kapitał pozwalający wcześniej identyfikować instytucjonalne punkty oporu. James March i Herbert Simon wskazują na znaczenie takiego organizational learning – organizacje uczą się poprzez powtarzane działanie, tworząc procedury i poszukując rozwiązań w bezpośrednim sąsiedztwie wcześniejszych doświadczeń. Argyris i Schön odróżniają single-loop learning, polegający na poprawie sposobu realizacji założonego celu, od double-loop learning, który pozwala zakwestionować samo to założenie. Ten drugi rodzaj uczenia jest intelektualnie trudniejszy; wymaga środowiska, w którym przyznanie się do błędnej diagnozy nie jest automatycznie interpretowane jako zdrada projektu. Administracja maksymalizująca wyłącznie jednolitość przekazu może zwiększyć efektywność wykonania, ale jednocześnie osłabić zdolność do wykrycia fundamentalnego błędu.

Karl Popper dostarcza tutaj szerszej teorii politycznej. Przewaga demokracji nie musi polegać na wierze, że większość zawsze wybiera dobrze, lecz na istnieniu instytucji umożliwiających pokojowe usuwanie błędnych przywódców i korygowanie wadliwych rozwiązań. Demokracja jest zatem ustrojem korekcji błędu. Wybory, sądy, opozycja parlamentarna, media i decentralizacja stanowią różne kanały informacji zwrotnej. Ich wartość nie tkwi w tym, że każde z nich zawsze ma rację, lecz w tym, że uniemożliwiają jednemu błędowi uzyskanie automatycznie statusu ostatecznej prawdy systemu. John Stuart Mill uzasadniał pluralizm opinii podobnym argumentem epistemicznym.

Nawet fałszywa krykrytyka może zmusić stronę słuszną do dokładniejszego uzasadnienia swoich racji, podczas gdy brak krytyki zamienia prawdę w nieprzemyślany dogmat. Zasada ta ma kluczowe znaczenie także dla eksperckości. Państwo nie powinno traktować ekspertów jako nieomylnych właścicieli prawdy, ale nie może też utożsamiać sceptycyzmu z dowolnością opinii. Dobrze zaprojektowana instytucja naukowa powinna organizować sceptycyzm poprzez procedurę

falsyfikacji, replikację, konkurencję hipotez i jawność dowodów. Jürgen Habermas przenosi ten problem na demokratyczną sferę publiczną. Legitymizacja nie powinna wynikać wyłącznie z chwilowej większości i przymusu, lecz z możliwości publicznego uzasadniania, krytykowania i rewidowania roszczeń. Współczesne platformy cyfrowe radykalnie komplikują ten ideał, fragmentując sferę publiczną na odrębne środowiska informacyjne. Manuel Castells opisuje tę przemianę jako powstawanie network society, w którym władza wiąże się również z kontrolą węzłów i przepływów komunikacji. Właściciel platformy dysponuje zatem rodzajem społecznego zasobu, którego nie da się w pełni opisać tradycyjną kategorią właściciela przedsiębiorstwa.

> W ostatecznym rozrachunku największą wartością demokracji nie jest gwarancja wyboru nieomylnego lidera, lecz istnienie systemu, który potrafi pokojowo korygować błędy swoich rządzących. Pytanie brzmi zatem: czy mechanizmy kontroli i równowagi zdołają pozostać skutecznymi filtrami prawdy, czy też zostaną zastąpione przez kulturę poznawczego konformizmu? To właśnie w tym napięciu między efektywnością centrum a odpornością instytucji rozstrzygnie się historyczny sens obecnej transformacji.

Inspiracje

[1] "Retribution Donald Trump and the Campaign" Jonathan Karl

Jonathan David Karl (ur. 19 stycznia 1968) jest amerykańskim dziennikarzem politycznym, korespondentem telewizyjnym i autorem. Jest głównym korespondentem ABC News w Waszyngtonie i współprowadzącym This Week z George'em Stephanopoulosem. Karl ukończył Vassar College w 1990 roku, będąc członkiem Phi Beta Kappa, i rozpoczął karierę dziennikarską w The New Republic i New York Post, zanim relacjonował wydarzenia na Kapitolu dla CNN. Dołączył do ABC News w 2003 roku i w latach 2012-2021 był głównym korespondentem tej stacji w Białym Domu. W latach 2019-2020 pełnił funkcję prezesa Stowarzyszenia Korespondentów Białego Domu. Jako wybitny kronikarz współczesnej amerykańskiej polityki krajowej, Karl otrzymał wiele wyróżnień branżowych, w tym nagrodę Emmy i nagrodę Waltera Cronkite'a. Jego bestsellerowe książki zawierają szczegółowe relacje zza kulis prezydentury Donalda Trumpa i jego kampanii politycznych.

Jonathan David Karl (born January 19, 1968) is an American political journalist, television correspondent, and author. He serves as the chief Washington correspondent for ABC News and co-anchor of This Week with George Stephanopoulos. Karl graduated Phi Beta Kappa from Vassar College in 1990 and began his journalism career at The New Republic and the New York Post before reporting on Capitol Hill for CNN. He joined ABC News in 2003 and served as the network's chief White House correspondent from 2012 to 2021. From 2019 to 2020, he served as president of the White House Correspondents' Association. A prominent chronicler of contemporary American national politics, Karl has received multiple industry honors, including an Emmy Award and the Walter Cronkite Award. His bestselling books provide detailed insider accounts of Donald Trump's presidency and political campaigns.

ABC News

Literatura uzupełniająca

Książki

Literatura pokrewna (Google Scholar):

[1] "A free-market monetary system (2008)"

Friedrich Hayek

[2] **"The Old is Dying and the New Cannot be Born"**
Nancy Fraser

[3] **"Human Values and Beliefs"**
Ronald Inglehart

[4] **"Digital divide"**
Pippa Norris

[5] **"Why Electoral Integrity Matters"**
Pippa Norris

[6] **"Promoting gender equality in elected office"**
Pippa Norris

[7] **"The Economy as Instituted Process"**
Karl Polanyi

[8] **"The Livelihood of Man"**
Karl Polanyi

[9] **"After Hegemony"**
Robert Keohane

[10] **"Soft Power: The Means To Success In World Politics"**
Joseph Nye

[11] **"Joseph Nye: Global power shifts"**
Joseph Nye

[12] **"The Paradox of American Power"**
Joseph Nye

[13] **"Zoned: On the European Union"**
Henry Farrell

[14] **"Weaponized interdependence"**
Henry Farrell

[15] **"Coercion, Capital, and European States, AD 990–1992"**
Charles Tilly

[16] **"Globalización e identidad. Mondialisation et identité"**
Manuel Castells

[17] **"Report of the Commission on Protecting and Reducing Government Secrecy"**
Samuel Huntington

[18] **"The Soldier and the State"**
Samuel Huntington

[19] **"The Third Wave: Democratization in the Late Twentieth Century"**
Samuel Huntington

[20] **"The Open Society and Its Enemies"**
Karl Popper

[21] **"In Search of a Better World"**
Karl Popper

[22] **"Objective Knowledge"**
Karl Popper

[23] **"The Divided West"**
Jürgen Habermas

[24] **"The Past as Future"**
Jürgen Habermas

[25] **"Protestbewegung und Hochschulreform"**
Jürgen Habermas

[26] **"The Internet galaxy: Reflections on the Internet, business, and society"**
Manuel Castells

[27] **"The City"**
Max Weber

[28] **"The rational and social Foundations of music"**

Max Weber

[29] **"Basic concepts in sociology"**

Max Weber

[30] **"Federalist No. 10"**

James Madison

[31] **"Memorial and Remonstrance"**

James Madison

[32] **"James Madison letter to James Robertson"**

James Madison

[33] **"The strategy of conflict"**

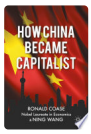
Thomas Schelling

[34] **"Institutions, Institutional Change and Economic Performance"**

Douglass North

Cambridge University Press | ISBN: 9780521397346

[35] **"How China Became Capitalist"**

Ronald Coase

Springer | ISBN: 9781137019370

[36] **"Markets and Hierarchies : Analysis and Antitrust Implications,"**

Oliver Williamson

[37] **"bounded rationality"**

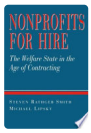
Oliver Williamson

[38] **"Theory of transaction costs"**

Oliver Williamson

[39] **"Communication and persuasion"**

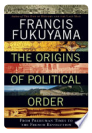
Irving Janis

[40] "Nonprofits for Hire: the Welfare State in the Age of Contracting"

Michael Lipsky

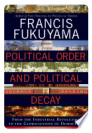
Harvard University Press | ISBN: 9780674043817

[41] "The Origins of Political Order"

Francis Fukuyama

Farrar, Straus and Giroux | ISBN: 9781429958936

[42] "Political Order and Political Decay : from the industrial revolution to the globalization of democracy"

Francis Fukuyama

Farrar, Straus and Giroux | ISBN: 9781429944328

[43] "Seeing Like a State"

James C. Scott

Yale University Press | ISBN: 9780300246759

[44] "Osudná domýšlivost: omyly socialismu"

Friedrich Hayek

Institut liberálních studií | ISBN: 9788086389714

[45] "A free-market monetary system"

Friedrich Hayek

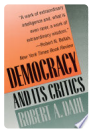
Ludwig von Mises Institute | ISBN: 9781610164450

[46] "The Commons in the New Millennium: Challenges and Adaptations"

Elinor Ostrom

MIT Press | ISBN: 9780262541428

[47] "Democracy and Its Critics"

Robert Dahl

Yale University Press | ISBN: 9780300153552

[48] "The Rise and Fall of the Elites"

Vilfredo Pareto

[49] "The Mind and Society"

Vilfredo Pareto

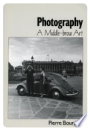
Alpha Edition | ISBN: 9789353299033

[50] "The Virtuist Myth and the Immoral Literature"

Vilfredo Pareto

[51] "Political Parties"

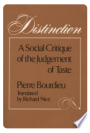
Robert Michels

[52] "Photography"

Pierre Bourdieu

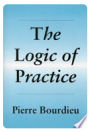
Stanford University Press | ISBN: 9780804726894

[53] "Distinction"

Pierre Bourdieu

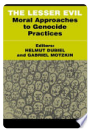
Harvard University Press | ISBN: 9780674212770

[54] "The Logic of Practice"

Pierre Bourdieu

Stanford University Press | ISBN: 9780804720113

[55] "The Lesser Evil - Moral Approaches to Genocide Practices"

Steven Lukes

Routledge | ISBN: 9781135758813

[56] "Marxism and Morality"

Steven Lukes

Oxford University Press, USA

[57] "The Curious Enlightenment of Professor Caritat"

Steven Lukes

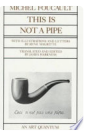

[58] "Ceci n'est pas une pipe"

Michel Foucault

[59] "El impacto de las nuevas tecnologías en la economía internacional, implicaciones para la economía española, informe de investigación realizado por Manuel Castells"

Manuel Castells

[60] "This is Not a Pipe"

Michel Foucault

Univ of California Press | ISBN: 9780520049161

[61] **"The birth of biopolitics: lectures at the Collège de France, 1978-79"**

Michel Foucault

Springer | ISBN: 9780230594180

[62] **"NYU Science and Religion Survey"**

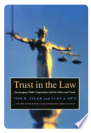
Paul Dimaggio

[63] **"Organizations"**

James March

[64] **"behavioral theory of the firm"**

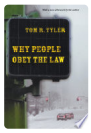
James March

[65] **"Trust in the Law: Encouraging Public Cooperation with the Police and Courts"**

Tom Tyler

Russell Sage Foundation | ISBN: 9781610445429

[66] **"Why People Obey the Law"**

Tom Tyler

Princeton University Press | ISBN: 9780691126739

[67] **"Why People Obey the Law, revised ed."**

Tom Tyler

[68] **"American Exceptionalism: A Double-Edged Sword"**

Seymour Martin Lipset

[69] **"Political Man"**

Seymour Martin Lipset

[70] **"Populism: A Very Short Introduction"**

Cas Mudde

[71] **"Contingency, Hegemony, Universality"**

Ernesto Laclau

[72] **"Hegemony and Socialist Strategy"**

Ernesto Laclau

[73] **"Social Choice and Individual Values"**

Kenneth Arrow

[74] **"An Economic Theory of Democracy"**

Anthony Downs

[75] **"Noise: A Flaw in Human Judgment"**

Daniel Kahneman

[76] **"The framing of decisions and the psychology of choice"**

Daniel Kahneman

[77] **"Thinking, Fast and Slow"**

Daniel Kahneman

[78] **"prospect theory"**

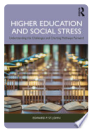
Amos Tversky

[79] **"Feminism for the 99%: A Manifesto"**

Nancy Fraser

[80] **"Cannibal Capitalism"**

Nancy Fraser

[81] **"Higher Education and Social Stress"**

Edward P. St. John

2026 | Taylor & Francis | ISBN: 9781040847848

[82] **"Populism, Propaganda, and Political Extremism"**

Adam G. Klein

2025 | Taylor & Francis | ISBN: 9781040436943

[83] **"Political Communication and Media Studies"**

Sameer Nair

2026 | Educohack Press | ISBN: 9789361522475

[84] **"Political Science Abstracts"**

1997

[85] "Regime Change in Donald Trump Presidency"

FRANKIE C. JOHANSSON

2026 | VANNESSA KEHRLI

[86] "American Political Development and the Trump Presidency"

Zachary Callen, Philip Rocco

2020 | University of Pennsylvania Press | ISBN: 9780812252088

Artykuły naukowe

Autorzy przywoływani:

[1] "The Decline of the Old Elite"

Vilfredo Pareto

2017 | The Rise and Fall of Elites | DOI: 10.4324/9781315134604-3

Google Scholar

[2] "The Rise of the New Elite"

Vilfredo Pareto

2017 | The Rise and Fall of Elites | DOI: 10.4324/9781315134604-4

Google Scholar

[3] "Methodology of Social Sciences"

Max Weber

2017 | Routledge eBooks | DOI: 10.4324/9781315124445

Google Scholar

[4] "Methodology of the Social Sciences"

Donald G. MacRae, Max Weber

1950 | British Journal of Sociology | DOI: 10.2307/587311

Google Scholar

[5] "The Methodology of the Social Sciences"

Ernest Kilzer, Max Weber, Edward A. Shils, Henry A. Finch

1949 | The American Catholic Sociological Review | DOI: 10.2307/3707961

Google Scholar

[6] **"CHARISMATIC POLITICS AND THE SYMBOLIC FOUNDATIONS OF POWER"**

Max Weber

2008 | Democracy and the Politics of the Extraordinary | DOI: 10.1017/cbo9780511755842.002

Google Scholar

[7] **"Coherent electronic transfer in quantum dot systems using adiabatic passage"**

Andrew D. Greentree, Jared H. Cole, A. R. Hamilton, Lloyd C. L. Hollenberg

2004 | Physical Review B | DOI: 10.1103/physrevb.70.235317

Google Scholar

[8] **"Zero-Energy Modes from Coalescing Andreev States in a Two-Dimensional Semiconductor-Superconductor Hybrid Platform"**

Henri J. Suominen, Morten Kjærgaard, A. R. Hamilton, Javad Shabani, C. J. Palmstrøm

2017 | Physical Review Letters | DOI: 10.1103/physrevlett.119.176805

Google Scholar

[9] **"Can we measure the power of the grabbing hand? : a comparative analysis of different indicators of corruption"**

A. Hamilton, Craig S. Hammer

2018 | DOI: 10.1596/1813-9450-8299

Google Scholar

[10] **"The Political Economy of Data Collection and Evidence-Based Policy Making in Fragile Contexts"**

A. Hamilton

2017 | DOI: 10.1596/978-1-4648-1064-0_ch1

Google Scholar

[11] **"The debates in the several state conventions on the adoption of the federal Constitution"**

Jonathan Elliot, James Madison

2013 | Medical Entomology and Zoology

Google Scholar

[12] **"The Federalist: A Commentary on the Constitution of the United States"**

Alexander Hamilton, James Madison, John Jay, Edward G. Bourne

2016

Google Scholar

[13] **"CAMBRIDGE TEXTS IN THE HISTORY OF POLITICAL THOUGHT"**

Alexander Hamilton, James Madison, John Jay

2012 | Cambridge University Press eBooks | DOI: 10.1017/cbo9780511817816.012

Google Scholar

[14] **"Letters and other writings of James Madison : fourth president of the United States in four volumes"**

J. Madison

2009

Google Scholar

[15] **"Presidential Power: The Politics of Leadership."**

Kenneth Davison, Richard E. Neustadt

1960 | American Quarterly | DOI: 10.2307/2710338

Google Scholar

[16] **"Presidential Power and the Modern Presidents"**

Gaddis Smith, Richard E. Neustadt

1991 | Foreign Affairs | DOI: 10.2307/20044750

Google Scholar

[17] **"Presidential power: The politics of leadership from FDR to Carter"**

Richard E. Neustadt

1980 | Medical Entomology and Zoology

Google Scholar

[18] **"Presidential Power: The Politics of Leadership, With Reflections on Johnson and Nixon"**

Richard E. Neustadt

1976 | Medical Entomology and Zoology

Google Scholar

[19] **"Arms and Influence"**

Thomas C. Schelling

1966 | Medical Entomology and Zoology | DOI: 10.4324/9781315814803-17

Google Scholar

[20] "Institutions, Institutional Change and Economic Performance"

Douglass C. North

1990 | Cambridge University Press eBooks | DOI: 10.1017/cbo9780511808678

Google Scholar

[21] "The New Institutional Economics"

D. North

2016

Google Scholar

[22] "The Problem of Social Cost"

Ronald H. Coase

1960 | Palgrave Macmillan UK eBooks | DOI: 10.1002/9780470752135.ch1

Google Scholar

[23] "The Institutional Structure of Production"

Ronald H. Coase

2008 | Springer eBooks | DOI: 10.1007/978-3-540-69305-5_3

Google Scholar

[24] "3. The Nature of the Firm: Influence"

Ronald H. Coase

1988 | The Journal of Law Economics and Organization | DOI: 10.1093/oxfordjournals.jleo.a036947

Google Scholar

[25] "Comparative Economic Organization: The Analysis of Discrete Structural Alternatives"

Oliver E. Williamson

1991 | Administrative Science Quarterly | DOI: 10.2307/2393356

Google Scholar

[26] "The New Institutional Economics: Taking Stock, Looking Ahead"

Oliver E. Williamson

2000 | Journal of Economic Literature | DOI: 10.1257/jel.38.3.595

Google Scholar

[27] **"The Mechanisms Of Governance"**

Oliver E. Williamson

1996 | DOI: 10.1093/oso/9780195078244.001.0001

Google Scholar

[28] **"Markets and hierarchies, analysis and antitrust implications : a study in the economics of internal organization"**

Oliver E. Williamson

1975 | Free Press eBooks

Google Scholar

[29] **"Administrative Behavior: A Study of Decision-Making Processes in Administrative Organization."**

Michael Brown, Herbert A. Simon

1978 | Contemporary Sociology A Journal of Reviews | DOI: 10.2307/2065048

Google Scholar

[30] **"On simulating Simon: His monomania, and its sources in bounded rationality"**

Herbert Simon

2001 | Studies in History and Philosophy of Science Part A | DOI: 10.1016/s0039-3681(01)00013-9

Google Scholar

[31] **"GROUPTHINK AND GROUP DYNAMICS: A SOCIAL PSYCHOLOGICAL ANALYSIS OF DEFECTIVE POLICY DECISIONS*"**

Irving L. Janis

1973 | Policy Studies Journal | DOI: 10.1111/j.1541-0072.1973.tb00117.x

Google Scholar

[32] **"Victims of Groupthink: A Psychological Study of Foreign-policy Decisions and Fiascoes"**

Bruce Kuklick, Irving L. Janis

1973 | The Journal of American History | DOI: 10.2307/1917768

Google Scholar

[33] **"Exit, Voice, and the State"**

Albert O. Hirschman

2013 | The Essential Hirschman | DOI: 10.23943/princeton/9780691159904.003.0014

Google Scholar

[34] **"Exit, Voice, and Loyalty: Responses to Decline in Firms, Organizations, and States"**

C. Ray Wingrove, Albert O. Hirschman

1971 | Social Forces | DOI: 10.2307/3005748

Google Scholar

[35] **"National Power and the Structure of Foreign Trade"**

A. Hirschman

2024 | DOI: 10.2307/jj.15976659

Google Scholar

[36] **"Implementation."**

William W. Vosburgh, Jeffrey L. Pressman, Aaron Wildavsky

1974 | Administrative Science Quarterly | DOI: 10.2307/2393905

Google Scholar

[37] **"Status review of mercury control options for coal-fired power plants"**

John H. Pavlish, E.A. Sondreal, Michael D. Mann, Edwin S. Olson, Kevin C. Galbreath

2003 | Fuel Processing Technology | DOI: 10.1016/s0378-3820(03)00059-6

Google Scholar

[38] **"A macro-level model for determining the performance characteristics of solid oxide fuel cells"**

Eduardo Hernández-Pacheco, Devinder Singh, Phillip N. Hutton, Nikhil Patel, Michael D. Mann

2004 | Journal of Power Sources | DOI: 10.1016/j.jpowsour.2004.06.051

Google Scholar

[39] **"Insights into the Effect of Heat Treatment and Carbon Coating on the Electrochemical Behaviors of SiO Anodes for Li-Ion Batteries"**

Shuai Xu, Xiaodong Hou, Dongniu Wang, Lucia Zuin, Jigang Zhou, Michael D. Mann

2022 | Advanced Energy Materials | DOI: 10.1002/aenm.202200127

Google Scholar

[40] **"Capitalism, Socialism and Democracy"**

Francis Fukuyama, Joseph Alois Schumpeter

1997 | Foreign Affairs | DOI: 10.2307/20048211

Google Scholar

[41] **"Trust: The Social Virtues and the Creation of Prosperity"**

Peter A. Schneider, Francis Fukuyama

1996 | Journal of Marketing | DOI: 10.2307/1251846

Google Scholar

[42] **"Seeing like a State: How Certain Schemes to Improve the Human Condition Have Failed"**

Francis Fukuyama, James C. Scott

1998 | Foreign Affairs | DOI: 10.2307/20048980

Google Scholar

[43] **"Modernization and Postmodernization: Cultural, Economic, and Political Change in 43 Societies"**

Francis Fukuyama, Ronald Inglehart

1997 | Foreign Affairs | DOI: 10.2307/20048045

Google Scholar

[44] **""The Errors of Constructivism" (1970) and The Mirage of Social Justice (1973)"**

Friedrich Hayek

1997 | Conservatism | DOI: 10.1515/9780691213118-024

Google Scholar

[45] **"Two The Creative Powers of a Free Civilization"**

F. Hayek

2020 | DOI: 10.4324/9780203713662-18

Google Scholar

[46] **"A General Framework for Analyzing Sustainability of Social-Ecological Systems"**

Elinor Ostrom B

2009 | Science | DOI: 10.1126/science.1172133

Google Scholar

[47] **"Understanding Institutional Diversity"**

Elinor Ostrom B

2006 | Princeton University Press eBooks | DOI: 10.1515/9781400831739

Google Scholar

[48] "Beyond Markets and States: Polycentric Governance of Complex Economic Systems"

Elinor Ostrom B

2010 | Transnational Corporation Review | DOI: 10.1080/19186444.2010.11658229

Google Scholar

[49] "Collective Action and the Evolution of Social Norms"

Elinor Ostrom B

2000 | The Journal of Economic Perspectives | DOI: 10.1257/jep.14.3.137

Google Scholar

[50] "The concept of power"

Robert Alan Dahl

2007 | Systems Research and Behavioral Science | DOI: 10.1002/bs.3830020303

Google Scholar

[51] "Who Governs? Democracy and Power in an American City."

Marshall N. Goldstein, Robert Alan Dahl

1962 | American Sociological Review | DOI: 10.2307/2090423

Google Scholar

[52] "A Preface to Economic Democracy"

Robert Alan Dahl

1985 | University of California Press eBooks | DOI: 10.1525/9780520341166

Google Scholar

[53] "A Democratic Dilemma: System Effectiveness versus Citizen Participation"

Robert Alan Dahl

1994 | Political Science Quarterly | DOI: 10.2307/2151659

Google Scholar

[54] "Controversy Between Pareto and Edgeworth"

Vilfredo Pareto and F.Y.Edgeworth

2008 | Giornale degli Economisti

Google Scholar

[55] "Selections from Manual of Political Economy (1906)"

Vilfredo Pareto

2024 | The Foundations of Price Theory Vol 3 | DOI: 10.4324/9781003547976-10

Google Scholar

[56] "A short history of political philosophy"

Gaetano Mosca

1972 | Medical Entomology and Zoology

Google Scholar

[57] "The Notion of Market Power in the Italian Marginalist School: Vilfredo Pareto and Enrico Barone"

Manuela Mosca

2005 | DOI: 10.2139/ssrn.757765

Google Scholar

[58] "47. Political Parties"

Robert Michels

2016 | Democracy | DOI: 10.7312/blau17412-057

Google Scholar

[59] "Defense: Psychological Construct or Clinical Process?"

Robert Michels

2024 | Psychiatry | DOI: 10.1080/00332747.2024.2385086

Google Scholar

[60] "The Position of the Leaders in Relation to the Masses in Actual Practice"

Robert Michels

2017 | Routledge eBooks | DOI: 10.4324/9781315126685-20

Google Scholar

[61] "The Teaching of Political Science in Italy"

Robert Michels

1934 | The Social Studies | DOI: 10.1080/00220973.1934.11015906

Google Scholar

[62] **"Distinction: A Social Critique of the Judgement of Taste*"**

Pierre Bourdıeu

2018 | Routledge eBooks | DOI: 10.4324/9781315680347-10

Google Scholar

[63] **"Social Space and Symbolic Power"**

Pierre Bourdıeu

1989 | Sociological Theory | DOI: 10.2307/202060

Google Scholar

[64] **"The social space and the genesis of groups"**

Pierre Bourdıeu

1985 | Theory and Society | DOI: 10.1007/bf00174048

Google Scholar

[65] **"The Weight of the World: Social Suffering in Contemporary Society"**

Pierre Bourdıeu, Priscilla Parkhurst Ferguson

1999

Google Scholar

[66] **"Selections from political writings"**

Antonio Gramsci, Amadeo Bordiga, Angelo Tasca, Quintin Hoare, John A. Mathews

1977

Google Scholar

[67] **"Hegemony"**

Antonio Gramsci

2021 | Power and Inequality | DOI: 10.4324/9781315201511-7

Google Scholar

[68] **"7 ON HEGEMONY AND DIRECT RULE"**

Antonio Gramsci

2019 | Orientalism | DOI: 10.1515/9781474470476-009

Google Scholar

[69] **"Building a New American State"**

Stephen Skowronek

1982 | Cambridge University Press eBooks | DOI: 10.1017/cbo9780511665080

Google Scholar

[70] **"Approaches to the State: Alternative Conceptions and Historical Dynamics"**

Stephen D. Krasner, Eric A. Nordlinger, Clifford Geertz, Stephen Skowronek, Charles Tilly

1984 | Comparative Politics | DOI: 10.2307/421608

Google Scholar

[71] **"Building a New American State: The Expansion of National Administrative Capacities, 1877–1920"**

Stephen Skowronek

1982

Google Scholar

[72] **"The Search for American Political Development"**

Karen Orren, Stephen Skowronek

2004 | Cambridge University Press eBooks | DOI: 10.1017/cbo9780511756269

Google Scholar

[73] **"Varieties of Capitalism: The Institutional Foundations of Comparative Advantage"**

Philip K. Porter, Peter A. Hall, David Soskice

2003 | Academy of Management Review | DOI: 10.2307/30040740

Google Scholar

[74] **"Policy Paradigms, Social Learning, and the State: The Case of Economic Policymaking in Britain"**

Peter A. Hall

1993 | Comparative Politics | DOI: 10.2307/422246

Google Scholar

[75] **"Political Science and the Three New Institutionalisms"**

Peter A. Hall, Rosemary C. R. Taylor

1996 | Political Studies | DOI: 10.1111/j.1467-9248.1996.tb00343.x

Google Scholar

[76] **"The Political Power of Economic Ideas"**

Peter A. Hall

1989 | Princeton University Press eBooks | DOI: 10.1515/9780691221380

Google Scholar

[77] **"A Ritual on the State of Social Science"**

Charles E. Lindblom

1983 | Contemporary Psychology: A Journal of Reviews | DOI: 10.1037/022004

Google Scholar

[78] **"Punctuated Equilibrium Theory: Explaining Stability and Change in Public Policymaking"**

Frank R. Baumgartner, Bryan D. Jones, Peter Bjerre Mortensen

2018 | Routledge eBooks | DOI: 10.4324/9780429494284-3

Google Scholar

[79] **"Policy Punctuations in American Political Institutions"**

Bryan D. Jones, Tracy Sulkin, Heather A. Larsen

2003 | American Political Science Review | DOI: 10.1017/s0003055403000583

Google Scholar

[80] **"Power: A Radical View"**

Steven Lukes

1974 | Power | DOI: 10.1007/978-0-230-80257-5_2

Google Scholar

[81] **"Power"**

Steven Lukes

2005 | DOI: 10.1007/978-0-230-80257-5

Google Scholar

[82] **"Emile Durkheim: His Life and Work: A Historical and Critical Study."**

Maurice E. F. Bloch, Steven Lukes

1973 | Man | DOI: 10.2307/2800764

Google Scholar

[83] **"Political Ritual and Social Integration"**

Steven Lukes

1975 | Sociology | DOI: 10.1177/003803857500900205

Google Scholar

[84] "Democratic Sovereignty, the Bourgeoisie's Dominance, and Disciplinary Power in the West"

Foucault Michel

2020 | Routledge eBooks | DOI: 10.4324/9780203765173-17

Google Scholar

[85] "Diverted tautological political communication in French presidential elections: the case of Lionel Jospin in 1995"

Foucault Michel

2001 | Newcastle University ePrints (Newcastle Univesity) | DOI: 10.25405/ncl.34588377.v1

Google Scholar

[86] "Human Nature: Justice vs. Power (1971)"

Noam Chomsky, Michel Foucault

2006 | The Chomsky-Foucault Debate | DOI: 10.2307/jj.32047651.4

Google Scholar

[87] "The Power and Politics of Michel Foucault: An Interview with the Daily Californian"

Michel Foucault, Robert Joseph McCann

2026 | Foucault Studies | DOI: 10.1353/fou.00048

Google Scholar

[88] "Dictatorship, Democracy, and Development"

Mancur Olson

1993 | American Political Science Review | DOI: 10.2307/2938736

Google Scholar

[89] "The Rise and Decline of Nations: Economic Growth, Stagflation, and Social Rigidities"

William Diebold, Mancur Olson

1982 | Foreign Affairs | DOI: 10.2307/20041465

Google Scholar

[90] "Power and Prosperity: Outgrowing Communist and Capitalist Dictatorships"

Richard N. Cooper, Mancur Olson

2000 | Foreign Affairs | DOI: 10.2307/20049751

Google Scholar

[91] **"An Analytic Framework for Social Reporting and Policy Analysis"**

Mancur Olson

1970 | The ANNALS of the American Academy of Political and Social Science | DOI: 10.1177/000271627038800111

Google Scholar

[92] **"An Inquiry into the Nature and Causes of the Wealth of Nations"**

Adam Smith, Edwin Cannan, George J. Stigler

1977 | University of Chicago Press eBooks | DOI: 10.7208/chicago/9780226763750.001.0001

Google Scholar

[93] **"Elements of Modern Economics. Albert MeyersIntroduction to Economic Analysis. Archibald Mac Donald McIssac, James Gerald Smith"**

George J. Stigler

1939 | Journal of Political Economy | DOI: 10.1086/255410

Google Scholar

[94] **"The Political Economy of the Rent-Seeking Society"**

Anne O. Krueger

2008 | Springer eBooks | DOI: 10.1007/978-3-540-79247-5_8

Google Scholar

[95] **"The Political Economy of Agricultural Pricing Policy"**

Anne O. Krueger, Maurice Schiff, Alberto Valdés, Ibrd

1992 | Medical Entomology and Zoology

Google Scholar

[96] **"CHAPTER 7 Contemporary Elites"**

Charles Lindblom

1992 | Yale University Press eBooks | DOI: 10.12987/9780300159523-009

Google Scholar

[97] **"Concluding Comment: A Case Study of the Practice of Social Science"**

Charles E. Lindblom

2019 | An Heretical Heir of the Enlightenment | DOI: 10.4324/9780429038495-16

Google Scholar

[98] **"Who Needs What Social Research for Policymaking?"**

Charles E. Lindblom

1986 | Knowledge | DOI: 10.1177/107554708600700401

Google Scholar

[99] **"Economic Action and Social Structure: The Problem of Embeddedness"**

Mark S. Granovetter

1985 | American Journal of Sociology | DOI: 10.1086/228311

Google Scholar

[100] **"Getting a Job: A Study of Contacts and Careers."**

Maureen T. Hallinan, Mark S. Granovetter

1975 | Contemporary Sociology A Journal of Reviews | DOI: 10.2307/2063210

Google Scholar

[101] **"The Impact of Social Structure on Economic Outcomes"**

Mark S. Granovetter

2005 | The Journal of Economic Perspectives | DOI: 10.1257/0895330053147958

Google Scholar

[102] **"Economic Institutions as Social Constructions: A Framework for Analysis"**

Mark S. Granovetter

1992 | Acta Sociologica | DOI: 10.1177/000169939203500101

Google Scholar

[103] **"The Iron Cage Revisited: Institutional Isomorphism and Collective Rationality in Organizational Fields"**

Paul DiMaggio, Walter W. Powell

1983 | American Sociological Review | DOI: 10.2307/2095101

Google Scholar

[104] **"The Iron Caged Revisited : Institutional Isomorphism and Collective Rationality in Organizational Fields"**

Paul DiMaggio

1983 | American Sociological Review

Google Scholar

[105] **"Interest and Agency in Institutional Theory"**

Paul DiMaggio

1988 | Medical Entomology and Zoology

Google Scholar

[106] **"Social Implications of the Internet"**

Paul DiMaggio, Eszter Hargittai, W. Russell Neuman, John P. Robinson

2001 | Annual Review of Sociology | DOI: 10.1146/annurev.soc.27.1.307

Google Scholar

[107] **"Microfoundations of Institutional Theory"**

Walter W. Powell, Jeannette Anastasia Colyvas

2008 | SAGE Publications Ltd eBooks | DOI: 10.4135/9781849200387.n11

Google Scholar

[108] **"The Rationalization of Charity: The Influences of Professionalism in the Nonprofit Sector"**

Hokyu Hwang, Walter W. Powell

2009 | Administrative Science Quarterly | DOI: 10.2189/asqu.2009.54.2.268

Google Scholar

[109] **"Chapter 4 THE IRON CAGE REVISITED: INSTITUTIONAL ISOMORPHISM AND COLLECTIVE RATIONALITY IN ORGANIZATIONAL FIELDS"**

Paul J. Dimaggio, Walter W. Powell

2004 | The New Economic Sociology | DOI: 10.1515/9780691229270-005

Google Scholar

[110] **"10 The Institutional Dynamics of International Political Orders"**

James G. March, Johan P. Olsen

2008 | Explorations in Organizations | DOI: 10.1515/9781503627147-015

Google Scholar

[111] **"The New Institutionalism: Organizational Factors in Political Life"**

James G. March, Johan Pelck Olsen

1983 | American Political Science Review | DOI: 10.2307/1961840

Google Scholar

[112] **"The Institutional Dynamics of International Political Orders"**

James G. March, Johan Pelck Olsen

1998 | International Organization | DOI: 10.1162/002081898550699

Google Scholar

[113] **"Blurring the Distinction Between "High" and "Low" Politics in International Relations Theory: Drifting Players in the Logic of Two-Level Games"**

Nathan Olsen

2017 | International Relations and Diplomacy | DOI: 10.17265/2328-2134/2017.10.005

Google Scholar

[114] **"The Social Psychology of Procedural Justice"**

E. Allan Lind, Tom R. Tyler

1988 | Critical issues in social justice | DOI: 10.1007/978-1-4899-2115-4

Google Scholar

[115] **"The Role of Procedural Justice and Legitimacy in Shaping Public Support for Policing"**

Jason Sunshine, Tom R. Tyler

2003 | Law & Society Review | DOI: 10.1111/1540-5893.3703002

Google Scholar

[116] **"Psychological Perspectives on Legitimacy and Legitimation"**

Tom R. Tyler

2005 | Annual Review of Psychology | DOI: 10.1146/annurev.psych.57.102904.190038

Google Scholar

[117] **"The Group Engagement Model: Procedural Justice, Social Identity, and Cooperative Behavior"**

Tom R. Tyler, Steven L. Blader

2003 | Personality and Social Psychology Review | DOI: 10.1207/s15327957pspr0704_07

Google Scholar

[118] **"Power and interdependence"**

Robert O. Keohane, Joseph S. Nye

1973 | Survival | DOI: 10.1080/00396337308441409

Google Scholar

[119] "An Alkylated Indacenodithieno[3,2-b]thiophene-Based Nonfullerene Acceptor with High Crystallinity Exhibiting Single Junction Solar Cell Efficiencies Greater than 13% with Low Voltage Losses"

Zhuping Fei, Flurin D. Eisner, Xuechen Jiao, Mohammed Azzouzi, Jason A. Röhr, Christopher D. Easton

2018 | Advanced Materials | DOI: 10.1002/adma.201705209

Google Scholar

[120] "Avoiding common errors in X-ray photoelectron spectroscopy data collection and analysis, and properly reporting instrument parameters"

Joshua W. Pinder, George H. Major, Donald R. Baer, Jeff Terry, James E. Whitten, Christopher D. Easton

2024 | Applied Surface Science Advances | DOI: 10.1016/j.apsadv.2023.100534

Google Scholar

[121] "Ishiba's shaky ground further upset by tremors of a Trump presidency"

Yukari Easton

2024 | DOI: 10.59425/eabc.1733997600

Google Scholar

[122] "Some Social Requisites of Democracy: Economic Development and Political Legitimacy"

Seymour Martin Lipset

1959 | American Political Science Review | DOI: 10.2307/1951731

Google Scholar

[123] "Party Systems and Voter Alignments. Cross National Perspectives"

Pierre Birnbaum, Seymour Martin Lipset, Stein Rokkan

1968 | Revue Française de Sociologie | DOI: 10.2307/3320570

Google Scholar

[124] "Political Man. The Social Bases of Politics"

Rudolph Edward Morris, Seymour Martin Lipset

1960 | The American Catholic Sociological Review | DOI: 10.2307/3708619

Google Scholar

[125] "Class, Citizenship, and Social Development."

Wilbert E. Moore, T. H. Marshall, Seymour Martin Lipset

1964 | American Sociological Review | DOI: 10.2307/2091434

Google Scholar

[126] "THE PARTY FAMILY AND ITS STUDY"

Peter Mair, Cas Mudde

1998 | Annual Review of Political Science | DOI: 10.1146/annurev.polisci.1.1.211

Google Scholar

[127] "Strongmen, populism and soccer: comparing Silvio Berlusconi, Viktor Orbán and Donald Trump"

C. Mudde

2026 | International Journal of Sport Policy and Politics | DOI: 10.1080/19406940.2026.2727426

Google Scholar

[128] "Hegemony and Socialist Strategy: Towards a Radical Democratic Politics"

Chantal Mouffe, Ernesto Laclau

1985 | Medical Entomology and Zoology

Google Scholar

[129] "Hegemony and Socialist Strategy"

Chantal Mouffe, Ernesto Laclau

1985

Google Scholar

[130] "1 HEGEMONY AND SOCIALIST STRATEGY"

Ernesto Laclau, Chantal Mouffe

2019 | Edinburgh University Press eBooks | DOI: 10.1515/9781474472593-004

Google Scholar

[131] "The making of political identities"

Ernesto Laclau

1994 | Verso eBooks

Google Scholar

[132] **"Social Choice and Individual Values."**

G. L. S. Shackle, Kenneth Joseph Arrow

1951 | Economica | DOI: 10.2307/2549613

Google Scholar

[133] **"The Limits of Organization"**

B.-C. Ysander, Kenneth Joseph Arrow

1975 | Ekonomisk Tidskrift | DOI: 10.2307/3438925

Google Scholar

[134] **"A Difficulty in the Concept of Social Welfare"**

Kenneth Joseph Arrow

1950 | Journal of Political Economy | DOI: 10.1086/256963

Google Scholar

[135] **"Kenneth Arrow on Social Choice Theory"**

Kenneth Arrow, Amartya Sen, Kotaro Suzumura

2011 | Handbook of Social Choice and Welfare | DOI: 10.1016/s0169-7218(10)00013-4

Google Scholar

[136] **"Metropolitan Growth and Future Political Problems"**

Anthony Downs

2017 | Routledge eBooks | DOI: 10.4324/9781315135267-28

Google Scholar

[137] **"An Economic Theory of Political Action in a Democracy"**

Anthony Downs

1998 | Political Theory and Public Choice | DOI: 10.4337/9781035335336.00006

Google Scholar

[138] **"An Economic Theory of Democracy"**

Dwaine Marvick, A. Downs

2015 | DOI: 10.2307/444355

Google Scholar

[139] **"Political Polarization in the American Public"**

Morris P. Fiorina, Samuel J. Abrams

2008 | Annual Review of Political Science | DOI: 10.1146/annurev.polisci.11.053106.153836

Google Scholar

[140] **"Committee Decisions under Majority Rule: An Experimental Study"**

Morris P. Fiorina, Charles R. Plott

1978 | American Political Science Review | DOI: 10.2307/1954111

Google Scholar

[141] **"Wood, B. Dan, with Soren Jordan. Party Polarization in America: The War Over Two Social Contracts"**

M. Fiorina

2018 | Congress & the Presidency | DOI: 10.1080/07343469.2018.1507549

Google Scholar

[142] **"Loss Aversion in Riskless Choice: A Reference-Dependent Model"**

Amos Tversky, Daniel J. Kahneman

1991 | The Quarterly Journal of Economics | DOI: 10.2307/2937956

Google Scholar

[143] **"Procedural Analysis of Choice Rules with Applications to Bounded Rationality"**

D. Kahneman, A. Tversky

2008

Google Scholar

[144] **"Observations on the Study of Ethnic Conflict [†]"**

Ted Robert Gurr

2016 | Ethnopolitics | DOI: 10.1080/17449057.2016.1235345

Google Scholar

[145] **"No Easy Solutions: Comments on the Resolution of Self-Determination Disputes Through Complex Power-Sharing Arrangements†"**

Ted Robert Gurr

2001 | European Yearbook of Minority Issues Online | DOI: 10.1163/221161102x00149

Google Scholar

[146] **"Chapter 1 Foucault On Modern Power"**

Nancy Fraser

2010 | University of Minnesota Press eBooks | DOI: 10.5749/9780816683161-003

Google Scholar

[147] "El síntoma Trump"

Nancy Fraser

2019 | DOI: 10.3917/s.ldt.gozal.2019.01.0215

Google Scholar

[148] "Chapter 5 Solidarity Or Singularity? Richard Rorty Between Romanticism And Technocracy"

Nancy Fraser

2010 | University of Minnesota Press eBooks | DOI: 10.5749/9780816683161-007

Google Scholar

[149] "Culture Shift in Advanced Industrial Society"

Ronald Inglehart

1990 | Princeton University Press eBooks | DOI: 10.1515/9780691186740

Google Scholar

[150] "The Silent Revolution: Changing Values and Political Styles Among Western Publics"

Ronald Inglehart

2015 | Princeton University Press eBooks | DOI: 10.1515/9781400869589

Google Scholar

[151] "Modernization, cultural change, and democracy the human development sequence"

Ronald Inglehart, Christian Welzel

2005

Google Scholar

[152] "Trump, Brexit, and the Rise of Populism: Economic Have-Nots and Cultural Backlash"

Ronald Inglehart, Pippa Norris

2016 | SSRN Electronic Journal | DOI: 10.2139/ssrn.2818659

Google Scholar

[153] "Trump and the Populist Authoritarian Parties: The Silent Revolution in Reverse"

Ronald Inglehart, Pippa Norris

2017 | Perspectives on Politics | DOI: 10.1017/s1537592717000111

Google Scholar

[154] **"Great transformation: The political and economic origins of our time"**

Karl Polanyi, Joseph Eugène Stiglitz, Fred Block

1944

Google Scholar

[155] **"' s institutional theory and its ethical consequences"**

K. Polanyi

2019

Google Scholar

[156] **"WU Institutional Repository"**

Sabine Frerichs, K. Polanyi

2019

Google Scholar

[157] **"Structural Transformation and Patterns of Comparative Advantage in the Product Space"**

Ricardo Hausmann, Bailey Klinger

2006 | DOI: 10.2139/ssrn.939646

Google Scholar

[158] **"Joseph S. Nye Jr.: Complex Interdependence, Soft Power, and Effective Policy Action"**

Robert O. Keohane

2025 | International Organization | DOI: 10.1017/s0020818325100830

Google Scholar

[159] **"Power and Interdependence revisited"**

Robert O. Keohane, Joseph S. Nye

2017 | International Organization | DOI: 10.4324/9781315251981-4

Google Scholar

[160] **"The global politics paradigm: guide to the future or only the recent past?"**

R. Keohane

2020 | International Theory | DOI: 10.1017/s1752971920000445

Google Scholar

[161] **"Weaponized Interdependence: How Global Economic Networks Shape State Coercion"**

Henry John Farrell, Abraham L. Newman

2019 | International Security | DOI: 10.1162/isec_a_00351

Google Scholar

[162] **"The power and politics of blogs"**

Henry John Farrell, Daniel W. Drezner

2007 | Public Choice | DOI: 10.1007/s11127-007-9198-1

Google Scholar

[163] **"Breaking the Path of Institutional Development? Alternatives to the New Determinism"**

Colin F. Crouch, Henry John Farrell

2004 | Rationality and Society | DOI: 10.1177/1043463104039874

Google Scholar

[164] **"Trust, Institutions, and Institutional Change: Industrial Districts and the Social Capital Hypothesis"**

Henry John Farrell, Jack C. Knight

2003 | Politics & Society | DOI: 10.1177/0032329203256954

Google Scholar

[165] **"War Making and State Making as Organized Crime"**

Charles Tilly

1985 | Cambridge University Press eBooks | DOI: 10.1017/cbo9780511628283.008

Google Scholar

[166] **"Coercion, Capital, and European States, AD 990-1990."**

Peter Sahlins, Charles Tilly

1991 | The American Historical Review | DOI: 10.2307/2165292

Google Scholar

[167] **"The Formation of National States in Western Europe"**

Richard A. Lebrun, Charles Tilly

1976 | The American Historical Review | DOI: 10.2307/1852456

Google Scholar

[168] **"The Strategy of Social Protest."**

Daniel Joseph Monti, William A. Gamson, Charles Tilly, Louise A. Tilly, Richard Tilly

1976 | Social Forces | DOI: 10.2307/2576188

Google Scholar

[169] **"Political Order in Changing Societies"**

Samuel P. Huntington

1970 | Verfassung in Recht und Übersee | DOI: 10.5771/0506-7286-1970-2-257

Google Scholar

[170] **"The Crisis of Democracy. Report on the Governability of democracies to the Trilateral Commission"**

Michael Crozier, Samuel P. Huntington, Jōji Watanuki

2012 | Digitum: Institutional Repository of the University of Murcia (University of Murcia)

Google Scholar

[171] **"The Soldier and the State. The Theory and Politics of Civil-Military Relations."**

David L. Martineau, Samuel P. Huntington

1957 | Military Affairs | DOI: 10.2307/1984529

Google Scholar

[172] **"Democracy's Third Wave"**

Samuel P. Huntington

1991 | Journal of democracy | DOI: 10.1353/jod.1991.0016

Google Scholar

[173] **"Generative metaphor: A perspective on problem-setting in social policy"**

Donald A. Schön

1993 | Cambridge University Press eBooks | DOI: 10.1017/cbo9781139173865.011

Google Scholar

[174] **"Institutional learning in shelter and settlement policies"**

D. Schön

2022 | Shelter, Settlement & Development | DOI: 10.4324/9781003271529-19

Google Scholar

[175] "The Lesson of this Century: With Two Talks on Freedom and the Democratic State"

Karl Popper

1996

Google Scholar

[176] "On the so-called sources of knowledge"

Karl Popper

2012 | DOI: 10.4324/9780203535486-9

Google Scholar

[177] "The Political Agenda Today"

Karl Popper, Giancarlo Bosetti

2018 | Routledge eBooks | DOI: 10.4324/9781315830933-5

Google Scholar

[178] "From Principles of Political Economy"

John Stuart Mill

2005 | Increasing returns and inframarginal econimics | DOI: 10.1142/9789812701275_0018

Google Scholar

[179] "A System of Logic, Ratiocinative and Inductive"

John Stuart Mill

2023 | Routledge eBooks | DOI: 10.4324/9781003009450-5

Google Scholar

[180] "Principles of Political Economy with some of their Applications to Social Philosophy."

Henry Raymond Mussey, John Stuart Mill, W. J. Ashley

1911 | The Journal of Philosophy Psychology and Scientific Methods | DOI: 10.2307/2012734

Google Scholar

[181] "A system of logic, ratiocinative and inductive, being a connected view of the principles of evidence and the methods of scientific investigation."

John Stuart Mill

1846 | Harper & Brothers eBooks | DOI: 10.1037/11967-000

Google Scholar

[182] "Political Communication in Media Society: Does Democracy Still Enjoy an Epistemic Dimension? The Impact of Normative Theory on Empirical Research"

Jürgen Habermas

2006 | Communication Theory | DOI: 10.1111/j.1468-2885.2006.00280.x

Google Scholar

[183] "Constitutional Democracy"

Jürgen Habermas

2001 | Political Theory | DOI: 10.1177/0090591701029006002

Google Scholar

[184] "Reflections and Hypotheses on a Further Structural Transformation of the Political Public Sphere"

Jürgen Habermas

2022 | Theory Culture & Society | DOI: 10.1177/02632764221112341

Google Scholar

[185] "Beyond the nation state?"

Jürgen Habermas

1998 | Peace Review | DOI: 10.1080/10402659808426149

Google Scholar

[186] "Communication Power: Mass Communication, Mass Self-Communication and Power Relationships in the Network Society"

Manuel Castells

2019 | Media and Society | DOI: 10.5040/9781501340765.ch-005

Google Scholar

[187] "A rejoinder: On power, identities and culture in the network society"

Manuel Castells

1998 | New Political Economy | DOI: 10.1080/13563469808406379

Google Scholar

[188] ""Networks of Outrage and Hope. Social Movements in the Internet Age"."

Aide Esu, M. Castells

2019

Google Scholar

[189] **"From cities to networks: Power rules"**

M. Castells

2021 | Journal of Classical Sociology | DOI: 10.1177/1468795x211022054

Google Scholar

Treść tworzy Fundacja Dobre Państwo.
Redaguje i publikuje APA ONE, autorski system redakcyjny Fundacji oparty na AI.
APA ONE Publishing System
Fundacja Dobre Państwo © 2026
Article ID: 20590efc-7985-4b02-b729-9a17f34d0440